

Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon organisaation siirtäminen Kemijärven vastuukunnan alaisuuteen

Khall 22.08.2022 § 162
86/00.04.01/2022

Valmistelija

Ympäristöterveyslautakunta 21.6.2022 § 30

Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuolto on toiminut Pelkosenniemen-Savukosken kttkyn alaisuudessa 1.1.2013 alkaen. Valtiollinen soteuudistusratkaisu hajottaa kuitenkin isäntäorganisaation ja ympäristöterveydenhuollolle on löydettävä uusi organisaatoratkaisu 1.1.2023 alkaen. Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät ovat tulleet mukaan organisaatioon myöhemmin, Kemijärven, Savukosken ja Pelkosenniemen osalta 1.1.2016 ja Sallan osalta 1.1.2019.

Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta (410/2009) tuli voimaan 15.6.2009. Lain mukaan kunnassa tai kunnan yhteistoiminta-alueella tulee olla käytettävissään vähintään 10 henkilötyövuotta vastaavat henkilöresurssit, joilla ympäristöterveydenhuollon palvelut järjestetään. Yleissäännökset kuntien yhteistoiminnasta ovat kuntalaissa (410/2015). Kunnan ja kuntayhtymän henkilöstön asemasta säädetään yhteistoimintalain (1333/2021) 16 §:ssä (muutosneuvotteluvaikeus).

Parlamentarisesti on linjattu, että ympäristöterveydenhuolto tulee siirtymään hyvinvointialueille vuonna 2026. Tuolloin ympäristönsuojelu viimeistään jäisi nykyisestä organisaatiosta pois, sillä sen on linjattu jäävän tämänhetkisen tiedon mukaan kuntiin.

Viranhaltijatasolla vaihtoehtoja on käyty neuvotteluja Itä-Lapin kuntajohtajien ja ympäristöterveydenhuollon kesken, Arktisen Lapin ympäristönsuojelun kanssa sekä työryhmässä, jossa on ollut edustuksena Hanna Nurmi/PelSavu kttky, Marjo Säärelä/Kemijärven kaupunki ja Tanja Aska/Sallan kunta.

Hallintomalli

Neuvotteluissa on päädytty siihen, että tarkoituksenmukaisin malli Itä-Lapin alueella on jo olemassa olevan ympäristöterveydenhuollon yksikön, sisältäen ympäristönsuojelun erillisenä tuloksikkona, siirtäminen Kemijärven vastuukunnan hallituksen alaisuuteen, siten että ympäristöterveydenhuolto eriytetään oman toimielimen alaisuuteen, ja kukin kunta nimeää toimielimeen edustajat, 1 varsinaisen ja 1 varajäsenen. Vastuukunta huolehtii virkojen ja toimien perustamisesta sekä hallintosääntönsä muuttamisesta tältä osin.

Yhteistoimintasopimus tehdään kuntalain 52 §:n mukaisesti: sopimuksessa sovitaan 1) yhteisen toimielimen tehtävistä sekä tarvittaessa 8 §:ssä tarkoitetun järjestämisvastuun siirtymisestä; 2) yhteisen toimielimen kokoonpanosta ja muiden kuntien oikeudesta valita toimielimen jäseniä; 3) kustannusten perusteista ja jakautumisesta; 4) sopimuksen voimassaolosta ja irtisanomisesta.

Sopimuksessa voidaan myös sopia siitä, ettei vastuukunnan kunnanhallituksella ole oikeutta ottaa yhteisen toimielimen päättämään asiaa käsiteltäväkseen muuten kuin laillisuusperustein, jotta kaikkien sopijakuntien ääni kuuluu päätöksenteossa ja toisaalta lautakunnan viranomaisstatus säilyy mahdollisimman järellä.

Vastuukunnan toimielimelle siirretään terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:ssä määritellyt ympäristöterveydenhuollon lakisääteiset kunnalle kuuluvat tehtävät (terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (297/2021), eläinlääkintähuoltolaki (765/2009), sekä tupakkalaki (549/2016). Lisäksi toimielimelle siirretään lääkelaissa (395/1987) mainitut nikotiinivalmisteiden myyntilupia koskevat kunnan tehtävät (54 a, b, c, d). Toimielimelle siirretään edelleen kuntien lakisääteisten ympäristönsuojelun viranomaistehtävät, siten kuin ne on määritelty Laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 64/1986 (muutos 5.12.1996/1013) § 6. Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun lakisääteisten viranomaistehtävien hoidosta tehdään erilliset sopimukset.

Hallinnon järjestäminen edellyttää kuntien valtuustojen hyväksyntää, jossa määritellään yhteistä tehtävää hoitava viranomainen ja sen toiminta, toimivalta ja tehtävät. Sopijakuntien tulee muuttaa hallintosääntöjään siten, että niissä annetaan sopimuksen mukaiset tehtävät Kemijärven kaupungille ja niiltä osin noudatetaan Kemijärven kaupungin hallintosääntöä. Toiminnan käynnistyminen edellyttää hyväksyttyä hallintosääntöä.

Kustannustenjako

Ympäristöterveydenhuoltoa ja ympäristönsuojelua varten perustetaan ympäristöterveydenhuollon alaisuuteen omat erilliset tulosityksiköt 1.1.2023 alkaen. Ympäristöterveydenhuollon tulot ohjataan ympäristöterveydenhuollon tulosityksikköön ja ympäristönsuojelun maksutuotot vastaavasti ympäristönsuojelun tulosityksikköön ja tulot vähentävät suoraan mukana olevien kuntien maksuosuutta kustannuksista.

Neuvotteluissa on ympäristöterveydenhuollon osalta päädytty ratkaisuun, jossa kuntien maksuosuudet määräytyvät kuntien asukaslukujen mukaan. Tämän on katsottu korreloivan hyvin valvonnan ja palvelujen käytön kanssa ja olevan tasapuolinen yhteistoimintaan osallistuville kunnille. Ympäristönsuojelun maksuosuudet määräytyvät väestötiheyden ja valvontakohteiden lukumäärän mukaisesti aiheuttamisperusteella siten, että työajan käyttö on seurannassa. Maksuosuudet laskutetaan kunnilta vuosittain neljässä osassa ennakoon ja oikaistaan tilinpäätöksessä.

Henkilöstö

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun henkilöstö siirtyy Kemijärven kaupungin alaisuuteen liikkeenluovutuksen periaattein vanhoina työntekijöinä. YT-neuvottelut aloitetaan 21.6.2022. Viranhaltijoiden ja työntekijöiden tarkemmat vastuualueet ja –tehtävät säilyvät toistaiseksi ennallaan. Kunkin viranhaltijan tai työntekijän toiminta-alueena on koko yhteistoiminta-alue, jollei toisin päätetä. Kemijärven kaupunki perustaa virat ja toimet, joihin henkilöstö kuntayhtymästä siirretään.

Ympäristöterveysjohtaja toimii toimielimessä esittelijänä, terveysvalvontasektorin johtava terveystarkastaja tarvittaessa asiantuntijana ja ympäristöterveysjohtajan sijaisena. Ympäristönsuojelun substanssin osalta esittelijänä toimii kuitenkin ympäristötarkastaja. Liitteenä 1 Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon uusi yhteistoimintasopimus ja liitteenä 2 sopimus ympäristönsuojelutehtävien hoitamisesta, sekä liitteenä 3 luettelo vastuukuntaan perustettavista, kuntayhtymästä siirtyvistä viroista.

Käynnissä olevat neuvottelut

1. Ympäristöterveydenhuolto

Kunnanjohtajatasolla on käyty alustavia tunnusteluja Posion mahdollisesta liittymisestä yhteistoiminta-alueeseen samoin ehdoin kuin muut sopijakunnat. Alueen laajentaminen toisi eläinlääkäripäivystykseen lisäresurssia ja liittäisi Posion kunnan luontevasti osaksi Lappia myös ympäristöterveydenhuollon osalta tulevaa hyvinvointialueratkaisua peilaten.

2. Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelun osalta on tunnusteltu yhteistyötä Arktisen Lapin ympäristönsuojelun kanssa (Sodankylä, Inari, Utsjoki, Muonio ja Enontekiö), ympäristönsuojelun viranomaistehtävien toimintavarmuuden ja laadun turvaamiseksi. Kunnallisissa yksiköissä on henkilöstön vaihtuvuus ollut tiheää, ja rekrytoinneissa on ollut haasteellista löytää kokeneita viranhaltijoita. Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuolto on pieni asiantuntijaorganisaatio, jossa ei ole särkymävaraa. Ympäristönsuojelun viranomaistehtäviä hoitaa käytännössä kaksi viranhaltijaa (lisäksi hallinto), joista toinen on 13.6.2022 irtisanoutunut. Laajemman organisaation hyötynäkökohtia ovat mm. viranhaltijoiden osaamisen syventyminen, riippumattomuuden turvaaminen, sääntöjen yhtenäisyys toiminnanharjoittajille, synergia valmistelussa, paikallisuus, säästöt pitkällä aikavälillä ja resurssien riittävyys. Neuvotteluissa on todettu, että pienten kuntien on hyvää pitää yhtä, että palvelut saadaan pidettyä lähellä asukkaita ja työpaikat paikkakunnilla.

Viranhaltijatasolla on todettu nykyisten yksiköiden toimintakulttuurin ja tavoitteiden olevan yhteneväiset, mutta Arktisen Lapin ympäristönsuojelussa mukana olevien kuntien on sopimuksen mukaan hyväksyttävä uusi jäsen, joten ratkaisu edellyttää yhdeksän kunnan valtuustojen myönteistä päätöstä.

Ehdotus: Ytj.

Ympäristöterveyslautakunta päättää

1. hyväksyä liitteenä 1 olevan Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon uuden yhteistoimintasopimuksen, ja liitteenä 2 olevan sopimuksen Kemijärven, Pelkosenniemen, Sallan ja Savukosken ympäristönsuojelun viranomaistehtävien hoitamisesta;
2. esittää jäsenkuntien (Pelkosenniemi ja Savukoski) ja osajäsenkuntien (Kemijärvi ja Salla) valtuustoille, että ne hyväksyvät oheiset ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun yhteistoimintasopimukset kustannusjakoperiaatteineen siten, että Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue siirtyy Kemijärven vastuukunnan alaisuuteen 1.1.2023;
3. esittää jäsenkuntien ja osajäsenkuntien valtuustoille, että ne siirtävät Kemijärven kaupunginhallituksen alaisuuteen perustettavalle ympäristöterveyslautakunnalle terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:ssä määritelty ympäristöterveydenhuollon lakisääteiset kunnalle kuuluvat tehtävät (terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (297/2021), eläinlääkintähuoltolaki (765/2009), tupakkalaki (549/2016) sekä lääkelaisissa (395/1987) mainitut nikotiinivalmisteiden myyntilupia koskevat kunnan tehtävät (54 a, b, c, d §), ja muuttavat hallintosääntöjään tältä osin;
4. esittää jäsen- ja osajäsenkuntien valtuustoille, että ne siirtävät kuntien lakisääteiset ympäristönsuojelun viranomaistehtävät, siten kuin ne on määritelty Laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 64/1986 (muutos 5.12.1996/1013) § 6, Kemijärven kaupungin

ympäristöterveyslautakunnalle, ja muuttavat hallintosääntöjään tältä osin;

5. esittää jäsen- ja osajäsenkuntien valtuustoille, että ne antavat Kemijärven vastuukunnan ympäristöterveyslautakunnalle oikeuden siirtää toimi- ja ratkaisuvaltaa eteenpäin alaisilleen viranhaltijoille terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:ssä määritellyissä ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaisissa kunnalle kuuluvissa viranomaistehtävissä sekä lääkelaissa (395/1987) mainituissa nikotiinivalmisteiden myyntilupia koskevissa kunnan tehtävissä (54 a,b,c,d), sekä ympäristönsuojelun osalta siten, kuin Laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 64/1986 (muutos 5.12.1996/1013) § 7 määritellään;
6. todeta, että neuvotteluja yhteistoiminnasta Posion kunnan ja Arktisen Lapin ympäristönsuojelun kanssa voidaan jatkaa lakisääteisten toimintojen turvaamiseksi alueella.

Muutosesitys:

Pekka Nyman esitti, että ympäristönsuojelun kaksi virkaa eivät riitä neljän kunnan alueen ympäristövalvontaan. Neljän kunnan mitoitus, joka turvaa minimitasen valvonnalle on 3,5 htv ympäristönsuojeluun. Ympäristön tila on kuntalaisten etu. Tavoitteena on oma ammattitaitoinen ympäristövalvonta riittävin resurssein. Päätösesitykseen lisätään kohta, jossa esitetään ympäristöntarkastajien määrän lisäämistä 3,5 henkilötyövuoteen.

Päätös:

Pekka Nymanin esitys sai kannatusta. Ympäristöterveyslautakunta hyväksyi päätösehdotuksen Pekka Nymanin muutosesityksen mukaisella lisäyksellä.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Eeva-Maria Maijala

Päätösehdotus:

Kunnanhallitus päättää

1. hyväksyä omalta osaltaan liitteenä 1 olevan Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon uuden yhteistoimintasopimuksen, ja liitteenä 2 olevan sopimuksen Kemijärven, Pelkosenniemen, Sallan ja Savukosken ympäristönsuojelun viranomaistehtävien hoitamisesta;
2. esittää edelleen valtuustolle, että se hyväksyy oheiset ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun yhteistoimintasopimukset kustannusjakoperiaatteineen siten, että Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue siirtyy Kemijärven vastuukunnan alaisuuteen 1.1.2023;
3. esittää valtuustolle, että se siirtää Kemijärven kaupunginhallituksen alaisuuteen perustettavalle ympäristöterveyslautakunnalle terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:ssä määritellyt ympäristöterveydenhuollon lakisääteiset kunnalle kuuluvat tehtävät (terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (297/2021), eläinlääkintähuoltolaki (765/2009), tupakkalaki (549/2016) sekä lääkelaissa (395/1987) mainitut nikotiinivalmisteiden myyntilupia koskevat kunnan tehtävät (54 a, b, c, d §), ja muuttavat hallintosääntöjään tältä osin;
4. esittää valtuustolle, että se siirtää kunnan lakisääteiset ympäristönsuojelun viranomaistehtävät, siten kuin ne on määritelty Laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 64/1986 (muutos 5.12.1996/1013) § 6, Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunnalle, ja muuttavat hallintosääntöjään tältä osin;
5. esittää valtuustolle, että se antaa Kemijärven vastuukunnan ympäristöterveyslautakunnalle oikeuden siirtää toimi- ja ratkaisuvaltaa eteenpäin alaisilleen viranhaltijoille terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:ssä määritellyissä ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaisissa

kunnalle kuuluvissa viranomaistehtävissä sekä lääkelaissa (395/1987) mainituissa nikotiinivalmisteiden myyntilupia koskevissa kunnan tehtävissä (54 a,b,c,d), sekä ympäristönsuojelun osalta siten, kuin Laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 64/1986 (muutos 5.12.1996/1013) § 7 määritellään;

6. merkitä tiedoksi, että neuvotteluja yhteistoiminnasta Posion kunnan ja Arktisen Lapin ympäristönsuojelun kanssa voidaan jatkaa lakisääteisten toimintojen turvaamiseksi alueella.

7. merkitä tiedoksi, että ympäristölautakunta esittää ympäristöntarkastajien määrän lisäämistä 3,5 henkilötyövuoteen.

Päätös

Vs. kunnanjohtaja muutti päätösehdotuksensa kohtaa 7. siten, että ympäristöntarkastajia palkataan tarpeen mukaan.

Päätösehdotus hyväksyttiin tehdyllä muutoksella.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.

Jakelu

Valtuuston esityslistalle